

زندیم بلخی

بتخلص ندیم دوشاعر برجسته داشتیم که یکی در بلخ و دیگری در کابل امرار حیات داشتند، و مدتهاست سر در نقاب خاک کشیده و بدار الخلد آزر میدهند. در سنه ۱۳۲۴ هـ ش در شماره ۴ سال چهارم این نامه شرح حال و نمونه آثار و تاریخ وفات و مولد مدفن شان را به پیشگاه خوانند گرامی عرضه نموده بودم اما متأسفانه راجع به عبدالغفور خان ندیم کابلی عوض اسم پدرش که رجب علی خان است اسم برادر گیلانش غلام حیدر خان در طبع آمده چنانکه در شماره ۱۱ بعد صحت آن را یاد آور شده بودیم. و کذاک راجع به ندیم بلخی در یاد رقی آغاز مقاله خود ناجائبه که از کتب تحت مطالعه واضح شده توانست نسب وی معلوم نگردد که بنخلفه دارالامان می پیوندد باینکه نظر به بعضی دلائل که در آنجا شرح است او را از مریدان و ارادت کیشان وی گفته ایم نه از اولاده اش، چنانچه بناغلی خان محمدخان خسته باستاناد کتابیکه بعداً بدست شان افتاده بود سوانح خلیفه دارالامان را نگاشتند که در شماره پنجم سال پنجم ۱۳۲۶ اشاعه یافت مشارالیه را از احفاد وی معرفی نمودند، خوشبختانه درین روزها کتابی که از عربی ترجمه و بقلم زیبای خود مترجم ندیم مرحوم ارقام یافته بدست افتاد (۱) که در آغاز آن ذکر نسب خود را نموده و از احفاد خلیفه دارالامان میگوید و در جمله آثارش که عندالارقام احوالش تذکار نموده بودم نامی ازین برده نشده، کنون لازم دیدیم بدینوسیله مختصری اول به ذکر نام وی مجدداً پرداخته و دوم معرفی این کتاب را که سابق از عدم اطلاع یاد ازان نگرده بودیم بنمائیم:-

۱- بعد از حمد الهی ج و درود حضرت رسالت پناهی ص نام خود را چنین میبرد:-

(۱) از کتابخانه جناب میرزا محمد اسلم خان سابق معین اول وزارت مالیه

« حاجی یاد شاه خواجه ابن میر رحمت الله خواجه خرمی من احفاد حضرت ارشاد مآب سیادت انتساب حقائق و معارف نشان حضرت خلیفه دارالامان قدس سره العزیز »

۲- کتاب که موسوم به (ندیم المحافل فی ترجمه نزهته المجالس) است اصل کتاب (نزهته المجالس) و از تصنیفات شیخ عبد الرحمن صفوری است که بزبان عربی تصنیف شده بود محرر و مترجم مذکور خود ندیم است و کتاب چهار جی بر دو جزو و جزو اول ۱۳۴ صفحه و جزو دوم با بعضی ملحقات ۴۰۹ صفحه میباشد که هر صفحه چهارم حصه يك نخته کاغذ عادی و مروجی و دارای ۱۴ سطر است و علاوه از همه اول سه صفحه فهرست تمام مندرجات کتاب مذکور است که معرفی و معلومات و اقتباس کتاب مذکور را ذیلاً بسه تفریق می‌کنیم :-

تفریق اول - ترجمه و تحریر هر دو جزو اصل کتاب در ۴۷۳ صفحه اختتام پذیرفته و در صفحه ۳۳۹ که خانمه جزو دوم است سنه هجری قمری را ۱۳۳۲ و عمر خود را ۷۸ و نامی را که به کتاب گذاشته بمقصود درج تخلص خود و ماده تاریخ اختتام ترجمه نگاشته است و از صفحه ۳۴۰ ترجمه خواص اشیا و ادویه است الی صفحه ۳۷۰ که آنها مربوط بکتاب نزهته المجالس میباشد و از صفحه ۳۷۱ چنین شروع مینماید : « چند حکایت از کتاب طهارة القلوب که از مصنفات سیدی عبدالعزیز دیربنی رح میباشد و ترجمه فارسی کرده بودم در قبل کتاب (ندیم المحافل فی ترجمه نزهته المجالس) مرقوم میکردم و این حکایت در صفحه ۳۷۷ خانمه یافته و از صفحه مذکور تجدید آغاز می‌کردم : « کتاب ثمره الاوراق من تالیفات امام نقی الدین ابوبکر ابن علی المعروف بابن حجه و کتاب مستطرف من تصنیفات امام الاوحد شیخ شهاب الدین احمد رحمة الله تعالی که بر عری تصنیف شده مشتمل بر حکایات عجیبه و نجات غریبه و اشعار لطیفه بمطالعه این ندیم هیچ مدان رسید از هر کدام آن چند حکایت را ترجمه فارسی نمودم تا فارسی زبانان را نیز حظر شامل و بهره حاصل آید و این مسکین را بدعای خیر یاد آرند » و در صفحه ۴۰۴ این حکایات انجام یافته و از همان صفحه بيك حکایت عجیب دیگر که از کتاب انیس الجلیس

بفارسی ترجمه نموده آغاز و به صفحه ۴۰۸ انجام کرده والی صفحه ۲۰۹ به تشریح و تاریخ اختتام جمله کتاب مذکور میپردازد. ناگفته نماند که جمله صفحات مرقومه بصورت مجبوعی چنین است: فهرست ۳ صفحه جزو اول ۱۳۴ صفحه جزو دوم و غیره ۴۰۹ جمله ۵۲۶ صفحه

تفریق دوم - در دیباچه چنین نگاشته: « این کتاب مستطاب را بنام نامی

واسم گرامی جناب معلى القاب ابهت و جالات نشان معادلات و نصف بنیان سخاوت و شجاعت عنوان ذو فضل و الجود و العرفان جناب نائب السلطنة سردار نصر الله خان ابن امیر کبیر فردوس مکان ضیاء العلة و الـدین امیر عبدالرحمن خان انار الله تعالى مضجعه و برادر عینی خسروءا دل و پادشاه روشن دل مرہبی شرع متین ظل الله سراج العلة و الـدین امیر حبیب الله خان دام سلطنته و زاد عمره این پادشاه دین پناه این برادر نیکو و خواه خود را به نیابت خود منسوب داشته حل و عقد امور سلطنت را در کف با کفایت او گذاشته و او را معتمد علیه خود ساخته الحق سزاوار هر نوع الطاف و اعطاف خسروانی و شایسته هر گونه اعتماد و وثوق دلی و جانی بوده و میباید در استقامت شریعت و حق جوئی و حق گوئی بینظیر است و در داد و دهش و نظم و نسق امور و فقرا پروری و معذات گستری بیعیل نظم زمین معذاتش کرک و همیشه با هم بار رفیض رافت او شیر و گور با هم دوست همه کمال که خواهی بذات او موجود همه فعال و کلامش خجسته و نیکوست بود بسرا در عینی بخسروءا دل خلاف او نسپردہ اگر چه یکسر دوست سراج ملة و دین آفتاب ملک و دول حبیب حضرت حق پادشاه نیکو دوست شہی که دیده کردون ندیده مانند ما ندش نیکو کلام و نسکو و منظر و رعیت دوست ندیم را ز سر صدق در دعا و ثنا همیشه و زرد زبان این دو فرخ داجوست

و ندیم حقیر که دعا گزی صمیمی و خیر خواه قدیمی و نمک پرورده این دو دمان اعلی مکان است بسدین گستاخی جرئت نمودنا که اسم شریف و نعت منیف این دو دمان سلطنت نشان مانند دیگر آثار خیر ایشان در صفحه روزگار باقی و یادگار بماند و بینندگان و خوانندگان این کتاب مستطاب بعد از مرور

سمنین و قرنهاى بى حساب بدعاى خیر و نام نیکو یاد نماید
 مطلب از ترجمه این است که بعد از سرما یاد گاری بود از ما بر اخوان صفا
 چون بینند و بخوانند و فرخندک شوند شاید از روی کرم یاد کنندم بدعا
تفریق سوم - فهرست ابواب و عناوین که بغرض معلومات در مطالب کتاب
آورده میشود .

فهرست جز اول

باب اول در اخلاص

فصل در فضائل بسم الله الرحمن الرحيم

در خواص سوره فاتحه و بعضی آیات قرآن

در فضیلت صحبت نیکان و تاثیر صحبت

فصل در ذکر موت

فصل در فضیلت صبر

تعویذات

فصل در قبول دعا

فصل در اعمال خیرشکاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

فصل در فضیلت نماز

فصل در فضیلت کم کردن مال جمع علوم انسانی

باب در مذمت کبر و عجب

فصل در مذمت نعیمه و غیبت

فصل در فضل احسان به یتیم

فضیلت عیب پوشی

فضیلت ماه رجب

فضیلت ماه شعبان

فضیلت شهر رمضان المبارک و شب قدر و توبه و کفایت نماز در آن ماه

فضیلت روزعا شورا

فضیلت روزه ایام یمن و کرسنگی

فضیلت جهاد

فصل در نیکوئی بوالدین

فصل در صلح و رحم

باب در حاکم و عفو گناه

در فضیلت جود و کرم

در فضیلت سلام دادن

در فضیلت خروس سفید

در نگاهداشت کبوتر

باب در کرم الله تعالی

باب در صدقه

فصل در اکرام همسایه

باب در زهد و قناعت و توکل

در شرط رفتن در حمام

در مکالمه سلیمان علیه السلام با پادشاه مورچگان

در فضیلت گرفتن عصا

در قناعت و فایده آیین نگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

در توکل

فهرست جزواتی

در وفای زنان باشوهران

در ثواب کدخدائی

در صفت امانت داری

در فضل زراعت

در مذمت شراب

در فضیلت عدل و مذمت ظلم

در فضیلت شفقت بخلق الله

در اکرام پیران و فضل بیری

در شانه کردن و رنگ کردن ریش

در فضل عقل

در فضل تسبیح

در فضل نعت حضرت رسول صلی الله علیه و سلام

در فضل فقر و فقرا

در فضل صلوات و سلام بر رسول ص

در فضل مناقب امهات المومنین

در فضل حضرت امیر المومنین ابوبکر صدیق رض

در فضل حضرت امیر المومنین عمر فاروق رض

در فضل حضرت ابوبکر و عمر رضی الله عنهما

در فضل حضرت امیر المومنین عثمان ذوالنورین رض

در فضل حضرت امیر المومنین علی مرتضی (رض)

» فایده غسل

» بیان عطسه و فایده آن

» نکوهش خمیازه

» اوصاف خربوزه

» خاصیت مهر تحقیق گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

» بیان بعضی عجایب رتال جامع علوم انسانی

» بیان بعضی چیزها که سبب نسیان میگردد

» آداب حمام

» صفت و بیان گوشت

» ادعیه

» مناقب چاربار بزرگوار رض اجمالاً

» مناقب عشره مبشره رض

» در باب مرض و بلاء

» » طاعون

» مناقب اهل بیت رضی الله عنهم

در باب اولاد حضرت بی بی فاطمه زهرا رض

» حضرت عباس رض

» » امیر حمزه »

» ابن امت مرحومه

» ذکر حضرت ابراهیم علیه السلام

» » عیسی »

» » موسی »

» بیان ناخن چیدن

» » علم و عقل که کدام فاضلتر است

» ذکر خضر و الیاس علیهما السلام

» مناقب حضرت امام اعظم و امام مالک

و امام شافعی و امام حنبل علیهم الر حمه

» » امام محمد صاحب صحیح بخاری و امام محمد غزالی رحمهما الله تعالی

» ذکر بعضی اعمال که نجات دهد بنده را از آتش دوزخ

» بیان خواص بعضی اشیا از کتاب نزهة المجالس

چند حکایات از کتاب طهارة القلوب

چند » » مستطرفات عالم علوم انسانی

» » نمره الاوراق

حکایات عجیب و غریب از کتاب انیس الجلیس

روشن ساختن اسم ابن شاعر شیوا که یکتن از علما و عرفا محسوب است

و بر علاوه شعر دلکش و خط زیبا تالیف و ترجمه هم دارد بقیة بنده یکی از وظائف

وجدانی و لازم قدر دانی است لذا با ذکر این کتاب که اثری از اثرات اوست

باز هم ببردن نامش پردا ختیم ناخوبتر با ثبات رسد که اثر موجب جاوید ماندن

نام و حیات برد و ام است

هرگز نمیرد آنکه دلش زنده شد بعشق ثبت است بر جریده عالم دوام ما

محمد ابراهیم خلیل